УДК 346.34

Параниця С. П.
к.ю.н., доцент
Національний університет
державної податкової служби України,
м.Ірпінь
Судак Д. Б.
студент,
Національний університет
державної податкової служби України,
м.Ірпінь

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЛІЗИНГОВИХ ПРАВОВІДНОСИН В УКРАЇНІ КРІЗЬ ПРИЗМУ ІНТЕГРАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ

Задля реалізації основних напрямів економічної політики держава застосовує різноманітні засоби і механізми регулювання господарської діяльності, серед яких виділяють лізинг.

Першим законодавчим актом у сфері лізингової діяльності - Закон України „Про лізинг" від 15 грудня 1997 року [1], який був спрямований на регламентацію лізингових відносин як відносин господарсько-правової спрямованості. У вказаному законі суб'єкти лізингу визнавалися суб'єктами господарювання, а лізингова діяльність – господарською.

У 2003 році Закон України „Про лізинг" було викладено у новій редакції із відповідним акцентом у назві цього акту на фінансовому лізингу. Отже, закон отримав назву „Про фінансовий лізинг" [2], проте зміни торкнулися не тільки назви, але і сутності цього закону, його квінтесенції, тобто за Законом фінансовий лізинг – це вид цивільно-правових відносин, а суб'єктами лізингу є фізичні та юридичні особи, тим самим нівелюючи змістовне навантаження правових норм з лізингу, покликаних за своєю природою вирішувати господарські проблеми, сприяти розвитку економіки держави в цілому. Концепція Закону „Про фінансовий лізинг" вступила у протиріччя з засадами правового регулювання лізингових відносин, закріпленими у Господарському Кодексі України [3]. У результаті господарське законодавство втратило низку важливих норм, що регулювали лізингові відносини у сфері господарювання.

Натомість цивільно-правову та господарсько-правову конструкцію лізингу не можна змішувати. Вони мають різне функціональне призначення та суб'єктний склад, що породжує їх сутнісні відмінності. Так, лізинг може використовуватися у виробничій сфері й у споживчій сфері. Якщо в останньому випадку він є одним із способів реалізації продукції кінцевому споживачу і може задовольнятися цивільно-правовою конструкцією фінансового лізингу, то у виробничо-господарській сфері здійснення професійної лізингової діяльності вимагає більш багатого інструментарію, який невиправдано було відкинуто у процесі трансформації Закону України „Про лізинг" в Закон України „Про фінансовий лізинг".

Усуненню багатьох пов'язаних з лізингом проблем могло б сприяти логічне законодавче вирішення питання щодо напрямів розвитку лізингових відносин. Саме тому для цього вкрай важливим є використання зарубіжного досвіду.

Найбільше глибоко аналіз зарубіжного досвіду правового регулювання лізингових відносин був проведений О.В. Кабатовою [4, с. 38]. Залежно від наявності спеціального лізингового законодавства, авторка запропонувала певну систематизацію країн, які застосовують лізинг. О.В. Кабатова виокремила кілька різних підходів до правового регулювання лізингових відносин у економічно розвинених країнах, що дозволило об'єднати останні у три основні групи:

1. Континентальні країни Західної Європи (Франція, Бельгія, Італія), які мають спеціальні закони, що регулюють лізингові угоди.

2. Країни, що мають спеціальні законодавчі акти (так називані країни «загального права» - Англія, Австрія, Нова Зеландія).

3. Провідні економічно розвинені країни, що не мають спеціальних законів і підзаконних актів (США, Німеччина, Японія).

Для спеціальних законів, прийнятих у країнах названої першої групи, характерна певна гнучкість. У спеціальних нормативних актах цих країн дається визначення лізингу, перераховуються ознаки, наявність яких свідчить про укладання договору лізингу (договору фінансової оренди), формуються вимоги, яким повинен відповідати лізингодавець, а також співвідношення між строком лізингу й нормативним терміном служби майна, регламентуються відносини між лізингодавцем, лізингоодержувачем і продавцем майна.

Відповідно до цих законодавчих актів у лізинговій угоді на тристоронній основі обов'язково вказується, що устаткування здобувається з метою наступної здачі в оренду, що воно може використатися тільки у виробничих цілях, а також обмовляються умови про право на покупку й ціна, по якій устаткування може бути придбане після закінчення строку договору.

У другій групі країн правове регулювання лізингу здійснюється виходячи із двох принципів – залежно від вартості майна, переданого в тимчасове користування, і залежно від суб'єктів лізингових правовідносин. Наприклад, у законодавчій практиці Англії за умови, що вартість об'єкта лізингу перевищує 2000 ф.ст., а користувачем є юридична особа, застосовуються норми Закону про оренду-продаж 1965 року [4, с. 149].

Для третьої групи країн (основний представник – США) відсутність спеціального законодавства не перешкоджає розвитку лізингу. Це обумовлюється тим, що донедавна в США головним спонукальним мотивом використання лізингу виступали амортизаційні й податкові пільги. Вони, у свою чергу, регламентувалися в законодавчих актах з питань оподаткування. У країнах цієї групи стосовно до лізингових угод також широко використовуються загальні положення цивільного й торговельного права [4, с. 146].

На нашу думку в економічно розвинених країнах лізинг був затребуваний через різко зростаючі інвестиційні потреби економіки, у силу сформованих високих темпів технічного прогресу, які вже не могли задовольнятися виключно за рахунок традиційних каналів фінансування. Саме тому в умовах жорсткої конкуренції лізинг

був і залишається додатковим і досить ефективним каналом збуту виробленої продукції, розширення кола споживачів тощо.

Представляється, що такий прогресивний розвиток в економічно розвинених країнах лізинг міг одержати тільки завдяки цілеспрямованому державному впливу на суб'єктів лізингових відносин, а також своєчасному й оперативному регулюванню лізингової діяльності.

Література

1. Про внесення змін до Закону України «Про лізинг»: Закон України від 11.12.2003 № 1381-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1381-15
2. Про фінансовий лізинг: Закон України від 16.12.1997 № 723/97-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=723%2F97-%E2%F0
3. Господарський кодекс України від 1 січня 2004 року із наступними змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=436-15
4. Барабаш А.Г. Правове регулювання лізингових відносин в Україні: дис. … канд. юрид. наук: спец. 12.00.04 / А.Г. Барабаш; НАН України. Ін-т екон.-правових дослідж. – Донецьк, 2004. – 43-163 с.

УДК 347.764 (477)

Пацурія Н.Б.
к.ю.н., доцент,
Київський національний університет імені Т. Шевченка, м.Київ

ПРАВОВИЙ РЕЖИМ СТРАХОВОГО ФОНДУ СТРАХОВИКА

Загальновідомо, що матеріальну основу страхування складає страховий фонд. Як влучно висловився М.І. Брагінський, аналізуючи теорію В.К. Райхера: «історія страхування – це історія створення страхових фондів».

Специфіка страхових відносин, обумовлює в суспільстві процес нагромадження і витрачання ресурсів (як грошових так і натуральних), тобто процес формування і накопичення страхового фонду.

Суспільна практика випрацювала ряд організаційних форм страхового фонду: централізований (резервний) страховий фонд держави, децентралізований фонд (фонд самострахування, фонд ризику товаровиробника), страховий фонд страховика.

Саме у межах страхового фонду страхової організації (компанії) досягається висока ефективність використання коштів. Збитки в даному разі розподіляються на всіх учасників страхового фонду і провадиться значний перерозподіл коштів.